

Фактори, що впливають на вибір платіжного інструменту.

Терехов Є.М.

Українська академія банківської справи

Платіжні інструменти – це інструменти, які забезпечують переміщення вартості в грошовій формі між фінансовими і не фінансовими агентами. У міжбанківських розрахунках платіжний інструмент – це доручення банку перевести кошти з рахунку одного клієнта на рахунок іншого. Форма передачі доручення може бути як паперова, так і електронна.

Платіжні інструменти безготівкових розрахунків можна класифікувати:

1. Платіжні інструменти, що забезпечують платежі на паперових носіях.
2. Платіжні інструменти, що забезпечують електронні платежі.
3. Платіжні інструменти, що забезпечують платежі на основі пластикових карток.

Перевагою паперових платіжних інструментів для проведення безготівкових розрахунків є те, що вони забезпечують фактичне підтвердження платежу і не потребують від платника доступу до комп'ютера. Наприклад, чеки або платіжні доручення. Недоліком є необхідність фізичної обробки паперових носіїв.

Електронні платежі забезпечуються за допомогою інших платіжних інструментів - інструкцій між учасниками платіжної операції. Ці платіжні інструменти використовуються при здійсненні платежів на великі суми, а також регулярних або термінових платежів. Наприклад, оплата житлово-комунальних послуг. Перевагою електронних платежів є те, що нема потреби обробляти і доставляти паперові носії. Недоліком є те, що ці платіжні інструменти не завжди вигідні для здійснення дрібних платежів.

Пластикові картки використовуються для здійснення електронних розрахунків, особливо дрібних платежів. Вони використовуються для оплати товарів або послуг у місці продажу. Наприклад, телефонні картки, картки для банкоматів, банківські картки.

Пластикові картки як платіжний засіб мають деякі переваги перед паперовими грішми:

- більш довговічні через повільний знос;
- мають більшу стійкість до підроблення;
- не зв'язані з випуском великого числа номіналів;
- процес підрахунку менш трудомісткий;
- більш стійкі до розкрадання.

Для проведення кожної платіжної операції необхідно використати той чи інший платіжний інструмент, який би відповідав умовам проведення операції та

терміну її проведення. Будь-який платіжний інструмент повинен відповідати фізичним, юридичним та кваліфікаційним стандартам.

Кожна платіжна операція містить у собі два потоки переміщення інформації, які є взаємопов'язаними, але можуть рухатися різними шляхами і в різний термін. Це сам платіж та інформація про умови його проведення.

Платіжні інструменти характеризуються:

1. формою;
2. засобами захисту і підтвердження справжності;
3. кредитовим або дебетовим характером дії.

Вибір платіжного інструменту може залежати від багатьох чинників. Серед них можна зазначити такі найважливіші:

- вартість використання конкретного платіжного інструменту для платника;
- характер стосунків між платником і одержувачем (безпосередній чи «відокремлений»);
- чи є платіж одноразовим, чи повторюється постійно;
- сума платежу;
- чи є платіж місцевим, на далеку відстань чи зарубіжним.

Усі ці засоби платежу не є взаємозамінними для платника. Для дрібних щоденних купівель практично обов'язкове використання готівки, яке значно полегшилось з появою автоматів для видачі грошей. Але для інших платежів існує певний вибір.

Переважає більшість проблем стосується оплати товарів в системах електронної комерції. Тому необхідно створення адекватного платіжного інструменту для цього сегменту ринку розрахункових послуг. Для забезпечення ефективності функціонування платіжного інструменту першочергове завдання полягає в тому, щоб зробити його привабливим для клієнтів. Адже доходи платіжної системи залежать від числа клієнтів та трансакцій.

До факторів, основних що впливають на необхідність розробки нових платіжних інструментів можна віднести:

- технологічний фактор;
- попит;
- конкуренція.

Бурхливий розвиток нових технологій визначає необхідність реформування платіжних інструментів як засобів платежу, створює можливість їх запровадження різними, в тому числі не фінансовими установами, а також формує зміни попиту на нові форми фінансового обслуговування.

При виборі платіжного інструменту для здійснення платіжної операції необхідно зважати на певні обмеження, що пов'язані з тим, чи приймає одержувач платежу даний засіб платежу. При цьому необхідно враховувати різні чинники, наприклад, історичні та соціальні особливості території, законодавчі чи нормативні обмеження ті інші.